

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน ACTIVITIES TO PROMOTE MORALITY AND ETHICS FOR STUDENTS

^[1]พระดิเรกศักดิ์ อตตทีโป (พิมพบุด) PhraDireksak Attatheepo (Phimpabud)

^[2]เกษม แสงนนท์ Kasem Saengnont ^[3]บุญเชิด ขำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

^[4]พระสุรัชย์ สุรชโย PhraSurachai Surachayo

^{[1] [2] [3] [4]}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: surachaihongtrakool@gmail.com

Article Received: March 25, 2024. Revised: August 30, 2024. Accepted: August 31, 2024.

บทคัดย่อ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน เป็นกระบวนการที่สำคัญในการปลูกฝังคุณงามความดีให้แก่ นักเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ นักเรียน เรียนรู้และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศีลธรรม จริยธรรม และกฎหมาย เพื่อให้เติบโตเป็นคนดีของสังคม ซึ่งมีจุดประสงค์หลักของการจัดกิจกรรมคือ 1) ปลูกฝังคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต กตัญญู กตเวทิตา ความประหยัด 2) สร้างระเบียบวินัย ทำให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิต 3) พัฒนาพฤติกรรม ส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีงาม เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การเคารพผู้อื่น และ 4) เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคม ทำให้นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเป็นการลงทุนระยะยาวที่สำคัญเพื่อสร้างคนดี สร้างสังคมที่ดี และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า โดยมีวิธีการดำเนินงาน ได้แก่ 1) ครูมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลและให้คำแนะนำแก่นักเรียน 2) กิจกรรมหลากหลาย เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมบริการชุมชน การอบรม 3) สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดกิจกรรมต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา และ 4) ประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม; จริยธรรม; นักเรียน; โรงเรียน

ABSTRACT

Organizing activities to promote morality and ethics for students is an important process in instilling goodness in students. The goal is for students to learn and practice morality, ethics, and law in order to grow up to be good people in society. The main objectives of organizing activities are: 1) Instill morality, honesty, integrity, gratitude, and thriftiness; 2) Create discipline, making students disciplined in their lives; 3) Develop behavior, promote good behavior, such as helping others, respecting others; and 4) Prepare for entering society, making students able to adapt to society appropriately.

Organizing activities to promote morality and ethics is an important long-term investment to create good people, create a good society, and develop the country to progress. The methods of operation are as follows: 1) Teachers play an important role in

supervising and advising students; 2) Various activities, such as group activities, community service activities, training; 3) Consistent with the curriculum, organizing activities must be consistent with the curriculum, and 4) Continuously evaluate to improve and develop activities for greater efficiency.

Keywords: Activities to Promote Morality; Ethics; Students; Schools

บทนำ

การพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กนักเรียนถือเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันคุณธรรมจริยธรรมในสังคมลดน้อยลงไปมาก คนในสังคมเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น การอบรมสั่งสอนเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครู-อาจารย์ และพ่อ-แม่ ผู้ปกครองต้องดูแลเอาใจใส่ หากเด็กได้รับการเลี้ยงดู หรืออบรมสั่งสอนอย่างไรก็จะเป็นอย่างนั้น ซึ่งครู-อาจารย์ถือเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เด็กนักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นคนดีของสังคม พ่อ-แม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กต้องคอยดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น เมื่อทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรมก็จะมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบ เคารพกฎกติกา ระเบียบต่างๆ ที่วางไว้ เป็นการช่วยสร้างสังคมที่น่าอยู่ต่อไป (พระพงษ์ สายเชื้อ, 2559)

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาและเป็นเครื่องขึ้นสังคมเพราะความมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้จะต้องเป็นมนุษย์ที่มีการศึกษาไม่ว่าจะเป็นวิชาความรู้ทางโลกหรือวิชาความรู้ทางธรรม กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สำหรับเป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน เพื่อสร้างผลผลิต ผลลัพธ์ ให้เกิดกับผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจุดเด่นประการหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับนี้ คือ ในส่วนของเป้าหมายด้านคุณภาพที่ได้ให้ความสำคัญต่อระดับความสำเร็จด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความสำเร็จที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียนเพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนตามแผนฯ ดังกล่าว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

โรงเรียนในฐานะเป็นสถาบันการศึกษาที่ได้รับความคาดหวังจากสังคมให้ดำเนินบทบาทหน้าที่ในการบ่มเพาะปลูกเร้าให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีคุณภาพในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความเข้าใจในหลักแห่งความจริงที่ขบด้วยเหตุและผล ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องมีจุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดความรู้พัฒนาสติปัญญาแก่ผู้เรียนควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การเรียนการสอนโดยนำกิจกรรมต่างๆ เข้ามาช่วยในการสอนนั้นเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีความสนใจในการเรียนมากขึ้นและยังเป็นการเสริมสร้างทักษะแนวคิดพัฒนาการดำรงอยู่ในสังคม เพราะการเรียนโดยใช้กิจกรรมเข้ามาส่วนในการสอนนั้นเป็นการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกิจกรรมยังเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนมีความสนใจในงานต่างๆ ที่ทำขึ้นเป็นพัฒนาการทางหนึ่งของนักเรียนได้คิดได้วิเคราะห์ฝึกฝนให้เป็นผู้รู้ทันเหตุการณ์ต่างๆ ที่ทันสมัย เพราะสังคมในยุคปัจจุบันนี้มีความหน้าอย่างรวดเร็ว ถ้ายังมีการเรียนการสอนที่ยังเหมือนเดิมทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย ไม่สนุกสนใจใฝ่รู้ ทำให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพจึงมีการจัดกิจกรรมเสริมขึ้นมา

แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่แต่ละบุคคลอาจมีความเห็นที่แตกต่างกันออกไปแต่คุณธรรมจริยธรรมที่มีอยู่และการมองเห็นอาจเป็นการแสดงความรู้สึกและความประพฤติปฏิบัติ ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “คุณ” หมายถึง ความดีที่มีประจำในสิ่งนั้นๆ “ธรรม” หมายถึง ความดี การทำดี ละความชั่วทั้งปวง ดังนั้น “คุณธรรม” หมายถึง สภาพคุณงามความดี ความประพฤติที่ดี การทำให้เกิดคุณงามความดี และพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) (2541) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมไว้ว่า 1) คนไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน ควรที่จะมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องดีงามตามพระธรรมคำสอน จงทำความดีละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ 2) เป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยของสังคมไทยในการดำเนินชีวิต และทำงานหรือทำหน้าที่ที่เป็นส่วนร่วมของคนในการพัฒนาสังคมไทย 3) พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งคำสอน จริยธรรมที่เป็นมาตรฐานและยึดถือปฏิบัติในการพัฒนาชีวิต พัฒนาสังคมให้บรรลุประโยชน์และสันติสุข

คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคล สังคม หรือประเทศชาติ การปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาโดยเฉพาะพระพุทธศาสนา จะช่วยให้บุคคลมีความสุข และสังคมมีความสงบสุข เหตุนั้น การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความประหยัด และด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ, 2547) ดังนี้

1. ด้านระเบียบวินัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) กล่าวว่า วินัย หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามระบบระเบียบเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม

พนัส หันนาคินทร์ (2529) กล่าวว่า วินัย หมายถึง มาตรการที่สร้างขึ้นเพื่อให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และเป็นการส่งเสริมให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ ซึ่งมักจะเรียกคำว่าวินัยกับระเบียบควบคู่กันว่า ระเบียบวินัย

ภิญโญ สาร (2526) กล่าวว่า วินัย หมายถึง ระเบียบข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเพื่อควบคุมความประพฤติ

สรุป การควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ข้อบังคับ กฎหมายและศีลธรรม เพื่อให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ ซึ่งมักจะเรียกคำว่าวินัยกับระเบียบควบคู่กันว่า ระเบียบวินัยเป็นการปฏิบัติตามระเบียบเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม

2. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ได้กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึงการประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ดังนี้ 1) มีการเล่านิทานหรือเรื่องราวที่แสดงถึงคุณค่าของความอดทน อดกลั้น และความซื่อสัตย์สุจริต 2) จัดฉายภาพยนตร์วีดิทัศน์ สื่อคอมพิวเตอร์ ประวัตินิยายและผลงานของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ในวงการต่างๆ 3) จัดให้มีกิจกรรมสรรหาบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในท้องถิ่นของตนเองที่สามารถเป็นบุคคลตัวอย่าง และพร้อมเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนได้ 4) จัดกิจกรรมโต้วาที ฝึกการยอมรับข้อขัดแย้งและเหตุผลของผู้อื่น 5) จัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กมีความ

อดทน เช่น การเดินทางไกล การเข้าค่ายพักแรม 6) จัดป้ายประกาศส่งเสริมคนดี เช่น นักเรียนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต หรือนักเรียนที่มีความประพฤติดี

สรุปว่า ความจริงใจความไว้วางใจซึ่งกันและกันเพราะบุคคลที่มีความจริงใจย่อมได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากผู้อื่นจะคิดทำอะไรย่อมมีผู้ช่วยเหลือค้ำจุนบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตย่อมบอกความมีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามทำให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ในการจัดกิจกรรมเพื่อความซื่อสัตย์นั้นควรมีการจัดป้ายประกาศส่งเสริมคนดี เช่น นักเรียนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต หรือนักเรียนที่มีความประพฤติดี การจัดฉายภาพยนตร์วิดิทัศน์ สื่อคอมพิวเตอร์ประวัติและผลงานของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ในวงการต่างๆ จัดให้มีกิจกรรมสรรหาบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในท้องถิ่นของตนเองที่สามารถเป็นบุคคลตัวอย่าง จัดกิจกรรมได้วาที และกิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นการประกาศคุณงามความดีให้ประจักษ์

3. ด้านความกตัญญูกตเวที

สำนักงานพัฒนาคุณธรรม (2533) ได้ให้ข้อพิจารณาดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมความกตัญญูกตเวที ไว้ดังนี้ 1) จัดหาวิทยากรผู้เชี่ยวชาญการปฏิบัติธรรม เพื่อวางแผนส่งเสริม การปฏิบัติธรรมภายในสถานศึกษา ด้วยการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเยาวชน นักเรียน เช่น ความตรงต่อเวลา ความกตัญญูกตเวที การปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎเกณฑ์ของสังคม 2) จัดพิธีกรรมทางศาสนาตามเทศกาลต่างๆ เช่น พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะพิธีแสดงความกตัญญู กตเวที พิธีไหว้ครู เป็นต้น 3) จัดบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ระหว่างปิดภาคเรียน 4) จัดค่ายฝึกอบรมคุณธรรม 5) จัดให้มีภาคปฏิบัติธรรมวันละ 5 นาที

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้กำหนดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิด คุณธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีไว้ดังนี้ 1) จัดป้ายนิเทศแสดงความเคารพต่อผู้มีอุปการคุณต่อสถานศึกษา 2) จัดกิจกรรมการแสดงความกตัญญู ต่อผู้มีอุปการคุณ หรือบุคคลสำคัญต่างๆ 3) เล่าขำถึงความกตัญญู กตเวทีในเหตุการณ์ต่างๆ 4) จัดกิจกรรมขอพรจากผู้อาวุโสต่างๆ ตามโอกาส 5) ประกาศเกียรติคุณยกย่องนักเรียนผู้มีความกตัญญูกตเวทีประจำภาพเรียน 6) นำนักเรียนไปเคารพผู้มีอุปการคุณต่อโรงเรียนในโอกาสต่างๆ ตามความเหมาะสม เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น

สรุปว่า ความประพฤติที่แสดงออกมาและการตอบแทนบุญคุณต่อผู้มีอุปการคุณ เช่น บิดา มารดา ครู อาจารย์โดยการเคารพเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งสอนซึ่งกิจกรรมในหลักที่ควรส่งเสริมเพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้มีคุณธรรมจริยธรรมได้แก่ การจัดพิธีกรรมทางศาสนาตามเทศกาลต่างๆ พิธีแสดงความกตัญญูกตเวที พิธีไหว้ครูและการรำลึกถึงพระคุณของบูรพาจารย์ การจัดปฏิบัติธรรมเข้าค่ายคุณธรรม, การจัดป้ายนิเทศแสดงความเคารพบุคคลผู้มีคุณธรรม การประกาศคุณยกย่องผู้มีความกตัญญูกตเวทีประจำภาคเรียน

4. ด้านความประหยัด

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) กล่าวถึงแนวทางส่งเสริมการประหยัดและอดออมใน 5 ประการ คือ 1) มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายมีลักษณะนิสัยสันโดษ 2) มีความรู้จักพอดีในการบริโภคอุปโภคไม่ฟุ้งเฟ้อสุรุ่ยสุร่ายหรือตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินไป 3) รู้จักใช้และสงวนรักษาสมบัติของส่วนตนอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด 4) รู้จักใช้ทรัพยากรและเวลาได้เหมาะสมและเป็นประโยชน์มากที่สุด 5) มีการวางแผนในการใช้จ่ายอย่างรอบคอบโดยมีสัดส่วนของการใช้จ่ายกับการออมให้ได้สมดุลกัน เช่น ใช้จ่ายส่วนตัว ใช้จ่ายทำบุญและฝากออมสินไว้ เป็นต้น

สำนักงานพัฒนาคุณธรรม (2533) ได้เสนอกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรมด้านการประหยัด และการออมไว้ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้นักเรียนและนักศึกษาจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวันของแต่

ละคน เพื่อให้การใช้จ่ายเงินเป็นไปอย่างรอบคอบ 2) ส่งเสริมให้มีการฝากเงินไว้กับธนาคาร 3) สถานศึกษาหรือสถาบันจัดให้นักเรียนมีการออมทรัพย์แบบสหกรณ์ขึ้นภายในสถานศึกษาหรือสถาบันต่างๆ

สรุปว่า การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การใช้ซ้ำ การซ่อมแซมการแปรสภาพ การใช้สิ่งทดแทนและปฏิเสธที่จะใช้สิ่งฟุ่มเฟือยซึ่งเป็นจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านความประหยัดคือ การให้นักเรียนสำรวจการใช้วัสดุอุปกรณ์การเรียนตลอดจนเครื่องใช้ส่วนตัวที่จำเป็นให้มีความเหมาะสมและคุ้มค่า จัดให้มีการออมทรัพย์แบบสหกรณ์ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมในการประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากขึ้น

5. ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและส่วนรวม ดังนี้ 1) สนทนาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติที่นักเรียนรู้จักหรือเคยพบเห็น 2) แบ่งกลุ่มตามความเหมาะสมแล้วให้นักเรียนไปศึกษาสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติของโรงเรียนโดยการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนก่อนไปศึกษา 3) หลังจากศึกษาสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียนแล้วให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานว่าพอสิ่งใดบ้าง มีลักษณะอย่างไรตามแบบสำรวจ 4) นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันจัดทำป้ายนิเทศขึ้นแล้วนำเสนอให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดเพื่อหาข้อเพื่อปรับปรุงให้เกิดความสวยงามเพิ่มขึ้นหรือจะมีวิธีดูแลอย่างไรแล้วทำบันทึกไว้เป็นข้อตกลงในห้องเรียน 5) ครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติและประเมินผลตามข้อตกลงเป็นระยะๆ 6) นำเสนอผลงานการปฏิบัติของนักเรียนเพื่อแสดงความชื่นชมและครูเสนอแนะแก้ไขเป็นระยะ

สรุปว่า การรู้จักเสียสละส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมรู้จักเป็นผู้ให้ไม่หวังสิ่งตอบแทนบำเพ็ญตนเป็นพลเมืองที่ดีเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของครูอาจารย์ช่วยเอาในใส่เป็นธุระในงานส่วนรวมเสมอ เมื่อมีเหตุจำเป็นไม่นิ่งดูดายช่วยเหลือผู้ตกทุกข์และยากไร้ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาข้อสัตย์สุจริตต่อกันไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

การเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและสร้างสภาพการณ์ เพื่อให้ทุกคนมีสิทธิและความเสมอภาคในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นของการเรียนรู้ที่ทุกคนและทุกส่วนในสังคมมีความใฝ่รู้และพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและมีความต่อเนื่องเป็นปกติวิสัยในชีวิตประจำวันของคนทุกคนไปจนตลอดการสิ้นอายุขัย เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ของคนทุกคนในทุกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ในสถานศึกษาก็เช่นเดียวกัน การที่จะสร้างสมรรถนะคนในสถานศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ นั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ เทคโนโลยีและสารสนเทศ วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีและสารสนเทศ สร้างแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ รวมถึงนวัตกรรมต่างๆ เพื่อให้บุคคลในสถานศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง เป้าหมายปลายทางของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง คือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และครูจะมีบทบาทสำคัญที่สุดในการชี้แนะ กระตุ้น ผลักดัน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ (จันทงค์ จันทร์เต็มดวง, 2552) ได้แก่

1. Active Learning เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ หรือปฏิบัติด้วยตนเองด้วยความกระตือรือร้น เช่น ได้คิด ค้นคว้า ทดลองรายงาน ทำโครงการ สัมภาษณ์ แก้ปัญหา ฯลฯ ได้ใช้ ประสบสัมผัสต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้สอนทำหน้าที่ เตรียมการจัด บรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อ สิ่งเร้าเสริมแรงให้คำปรึกษาและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

2. Construct เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ค้นพบสาระสำคัญหรือองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองอันเกิด จากการได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนรักการอ่าน รัก การศึกษาค้นคว้าเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การเป็นบุคคลแห่ง การเรียนรู้ (Learning Man) ที่พึงประสงค์

3. Resource เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลายทั้งบุคคลและ เครื่องมือทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นมนุษย์ เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่างๆ ธรรมชาติและเทคโนโลยี ตามหลักการที่ว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา และทุกสถานการณ์

4. Thinking เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ผู้เรียนได้ฝึกวิธีคิดในหลายลักษณะ เช่น คิด คล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดถูก ทางคิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล คิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น (ทิสนา แคมมณี และคณะ, 2543 อ้างใน จานงค์ จันทรเต็มดวง, 2552) การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอยู่เสมอใน ลักษณะต่างๆ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบมีเหตุผล มีวิจารณญาณ ในการ คิด มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่จะเลือกรับและปฏิเสธข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ได้ อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิด เห็นออกได้อย่างชัดเจนและมี เหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการ ดำรงชีวิตประจำวัน

5. Happiness เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข เป็นความสุขที่เกิดจาก ประการที่ หนึ่ง ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจสาระการเรียนรู้ ชวนให้สนใจใฝ่ค้นคว้าศึกษาท้าทาย ให้แสดง ความสามารถและให้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ประการที่สองปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียน กับผู้สอนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร มีการช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน มี กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขและสนุกกับการเรียน

6. Participation เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดงาน วางเป้าหมายร่วมกัน และมีโอกาสเลือกทำงานหรือศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตรงกับความสามารถ ความสนใจ ของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความกระตือรือร้น มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนและสามารถ ประยุกต์ความรู้นำไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตจริง

7. Individualization เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในความเป็นเอกลักษณ์บุคคล ผู้สอนยอมรับในความสามารถ ความคิดเห็น ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนา ตนเองให้เต็มศักยภาพมากกว่าเปรียบเทียบแข่งขันระหว่างกันโดยมีความเชื่อมั่นผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ ในการเรียนรู้ได้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

8. Good Habit เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม เช่น ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความมีน้ำใจ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ฯลฯ และ ลักษณะนิสัยในการ ทำงานอย่างเป็นกระบวนการการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น และ การเห็นคุณค่าของงาน เป็นต้น

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาบุคคล ให้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน โดยมีแนวทางการจัด

กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ กิจกรรมเหล่านี้ควรออกแบบให้มีความหลากหลาย สนุกสนาน และสอดคล้องกับวัยของผู้เข้าร่วม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม 5 ด้าน
- 1.2 เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีตามหลักคุณธรรมจริยธรรม
- 1.3 เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 5 ด้าน

2.1 ด้านระเบียบวินัย

กิจกรรม: การแข่งขันทำความสะอาดห้องเรียน การฝึกซ้อมการเข้าแถวและเคารพธงชาติ
การจัดกิจกรรมค่ายลูกเสือ เนตรนารี และการกำหนดกฎระเบียบร่วมกันในกลุ่ม

วัตถุประสงค์: เพื่อฝึกให้ผู้เข้าร่วมมีความรับผิดชอบ มีวินัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบ

2.2 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

กิจกรรม: การเล่นเกมที่ต้องใช้ความซื่อสัตย์ เช่น เกมจับโกหก การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่างที่ซื่อสัตย์ และการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับความสำคัญของความซื่อสัตย์

วัตถุประสงค์: เพื่อปลูกฝังให้ผู้เข้าร่วมมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

2.3 ด้านความกตัญญูกตเวที

กิจกรรม: การทำบัตรขอบคุณให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู การเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุ และการจัดกิจกรรมวันแม่ วันพ่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อปลูกฝังความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ

2.4 ด้านความประหยัด

กิจกรรม: การจัดประกวดผลงานประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ การจัดกิจกรรมแบ่งปันอาหาร และการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

วัตถุประสงค์: เพื่อปลูกฝังความประหยัดและรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

2.5 ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

กิจกรรม: การทำความสะอาดชุมชน การปลูกต้นไม้ การบริจาคสิ่งของให้กับผู้ยากไร้ และการเป็นอาสาสมัคร

วัตถุประสงค์: เพื่อปลูกฝังจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม

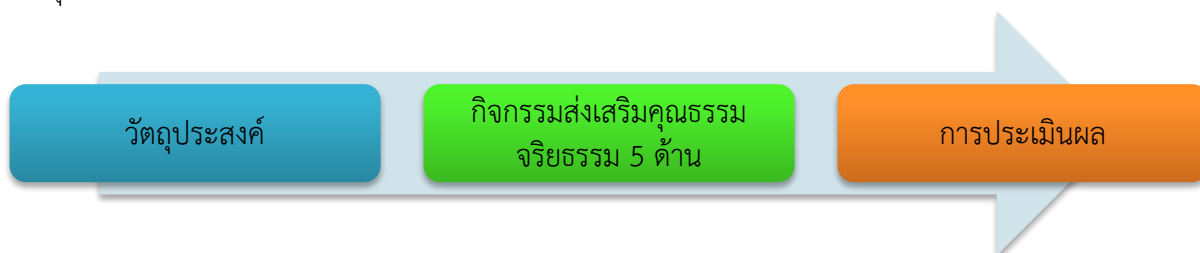
3. การประเมินผล

- 3.1 การสังเกตพฤติกรรม สังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
- 3.2 การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมเพื่อสอบถามความรู้สึกและความคิดเห็น
- 3.3 การเก็บรวบรวมผลงาน เก็บรวบรวมผลงานที่เกิดจากการทำกิจกรรม
- 3.4 แบบประเมิน ใช้แบบประเมินเพื่อวัดผลการเรียนรู้และความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม

สรุปว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และองค์กร ช่วยให้การปลูกฝังคุณธรรมประสบความสำเร็จและส่งผลดีต่อสังคมในระยะยาว

บทสรุป

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้คุณธรรม และจริยธรรมโดยมีครูควบคุม ดูแล ความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ กฎหมายและศีลธรรม เพื่อให้ นักเรียนปฏิบัติตามสภาพคุณงามความดีและความถูกต้องซึ่งบุคคลควรยึดมั่นไว้เป็นหลักการในการปฏิบัติตนจนเป็นนิสัยความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์แก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ การรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่าคุณธรรม คือ จริยธรรมที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น การเป็นคนซื่อสัตย์ เสียสละ และ มีความรับผิดชอบ และหลักปฏิบัติตามความประพฤติที่เกิดจากคุณธรรม กฎเกณฑ์ที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามสิ่งที่ทำได้ในทางวินัยจนเกิดความเคยชินมีพลังใจ มีความตั้งใจแน่วแน่จึงต้องอาศัยปัญญา และปัญญาอาจเกิดจากความศรัทธา เชื่อถือผู้อื่น ในทางพุทธศาสนาสอนว่า จริยธรรมคือการนำความรู้ ความจริงหรือกฎธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ดีงาม โดยมีแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 5 ด้าน คือ ด้านระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวทิตา ด้านความประหยัด ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 3) การประเมินผล เพื่อสามารถเติบโตไปเป็นคนดีของสังคมได้อย่างมีคุณภาพ พัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติได้ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กนก จันทร์ขจร. (2525). **ความรู้และจริยธรรมเพื่อชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนมัธยมคันพิทยา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **คู่มือการจักรกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม ระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
- จตุพร ศิลาเดช. (2543). **ตัวแปรที่เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จำนงค์ จันทร์เต็มดวง. (2552). **รูปแบบการจัดกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้**. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/243917> สืบค้นเมื่อ 20 ม.ค. 2567.
- พนัส หันนาคินทร์. (2529). **หลักการบริหารโรงเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2541). **ทางสายอิสราภาพของการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก.

- พีระพงษ์ สายเชื้อ. (2559). **โครงการโรงเรียนคุณธรรม มุ่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กพร้อมสร้างสังคม
น่าอยู่**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ภิญโญ สาธร. (2526). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การค้ำของครูสภา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊ค
พับลิเคชั่นส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ. (2547). **พัฒนาเยาวชนให้เป็นคนซื่อสัตย์**.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). **คู่มือครูเพื่อพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอน
ระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานพัฒนาคุณธรรม. (2533). **คู่มือการพัฒนาคุณธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาคุณธรรม.